

Oivallukset kiertotalouskokeiluista LapinKIERTO-hankkeessa

Mikko Vatanen, Riikka Köngäs, Sanna Vinblad & Sirpa Kokko

Kiertotalous ei ole enää vain tulevaisuuden visio, vaan se on jo nyt konkreettinen osa lappilaista arkea ja yritysten käytännön toimintaa. Yritykset, oppilaitokset ja muut alueen toimijat ovat ottaneet aktiivisen roolin kiertotalouden edistämisessä, ja tämä näkyy niin uusissa toimintamalleissa kuin asenteiden muutoksessakin. Tässä kokoomajulkaisussa on esitelty esimerkkien kautta LapinKIERTO-hankkeen aikana syntyneitä kokemuksia, oppeja ja oivalluksia – konkreettisia esimerkkejä siitä, miten kiertotaloutta voidaan edistää yhdessä, rohkeasti kokeillen ja osaamista kehittäen.

Kiertotalouden parissa työskennellessä todettiin, että jokainen askel, niin iso kuin pienikin, on tärkeä. Jokainen parannus voi toimia ponnahduslautana laajemmille muutoksille, ja yksittäiset arjen teot luovat perustaa suuremmille vaikutuksille. Yhteinen tahtotila on ollut tuoda kiertotalous lähemmäs arjen päätöksiä ja käytäntöjä erilaisissa konteksteissa, aina yritysten kehitystoimista oppilaitosten arkeen ja yhteisöjen yhteistyöhön.

On havaittu, että kun kiertotalouden periaatteet juurtuvat osaksi jokapäiväistä toimintaa, se ruokkii uusia ideoita ja antaa rohkeutta kokeilla erilaisia ratkaisuja jatkossakin. Tulevaisuudessa tämän ajattelutavan merkityksen odotetaan kasvavan entisestään. On tärkeää myös huomioida, että kiertotalousnäkökulmien sisällyttäminen liiketoimintaan nähdään nykyisin yhä keskeisempänä tekijänä yritysten pitkäaikaisen menestyksen ja kilpailukyvyn ylläpitämisessä (Le, Behl & Pereira 2022, 2356).

Kiertotalouden ajurit ja esteet – mitä opittiin?

LapinKIERTO-hankkeen työskentelyn yhteydessä saatujen kokemusten perusteella voidaan todeta, että yritykset, joilla on jo ennestään ymmärrystä ja pohjaa kiertotalouden sekä vastuullisuuden alueilta, ovat olleet aktiivisimpia edistämään kiertotaloutta. Tämä on näkynyt erityisesti hankkeen kokeiluihin osallistuneissa yrityksissä, joilla on selkeää

kiinnostusta kestäväen kehityksen mukaiseen liiketoimintaan sekä halua kehittää omaa osaamistaan entisestään.

Monet yritykset ovat kokeneet tarvitsevansa tukea ja syventävää tietoa niin ajattelunsa kehittämiseen kuin jo olemassa olevien toimintamallien vahvistamiseen. Ulkopuolinen tuki ja sparraus on auttanut yrityksiä tunnistamaan omia vahvuuksiaan kiertotalouden saralla sekä parantamaan näkyvyyttään ja saavuttamaan kilpailuetua. Esimerkiksi oman toiminnan kiertotalousvaikutusten tunnistaminen, kuten kierrätysasteen, resurssien käytön ja päästölähteiden hahmottaminen, on koettu hyödylliseksi. On myös opittu tunnistamaan, että kiertotalous ei rajoitu pelkkään kierrätykseen, vaan siihen liittyy laajemminkin materiaalikiertojen ja prosessien kehittäminen sekä etusijajärjestyksen mukaisen toiminnan edistäminen.

Lapin pitkät etäisyydet tuovat oman lisämausteensa kehittämiseen, sillä paikallistalouden tukeminen, huolto- ja korjauspalveluiden saatavuus sekä kulutustottumusten vaikutus, kuten pakettitoimitukset etäältä, ovat ohjanneet yrityksiä miettimään kiertotalouden ratkaisuja paikallisesti. Asiakkaiden ja kuluttajien toiveet sekä kestävyuden korostuminen tietyillä aloilla, kuten matkailussa ja kierrätyksessä, vaikuttavat myös yritysten toimintaan. Myös taloudellinen näkökulma on edelleen vahva ajuri: kiertotaloudesta etsitään selkeää taloudellista hyötyä ja uusia mahdollisuuksia.

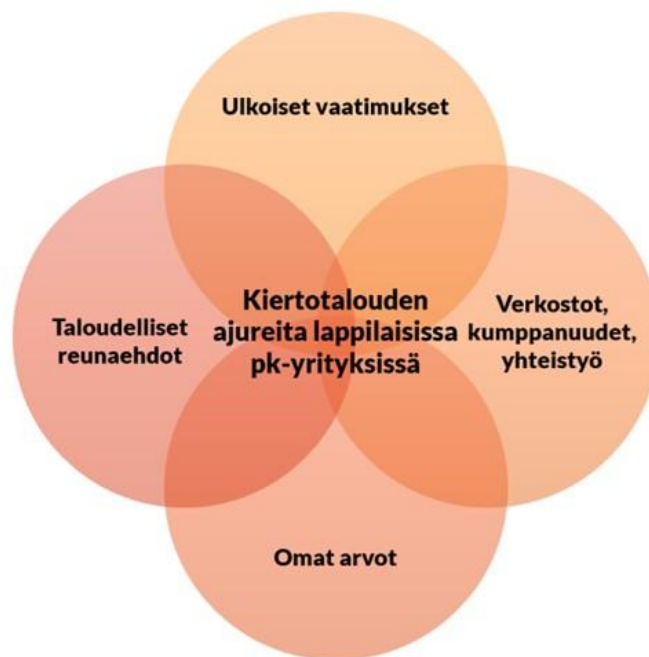
Verkostojen, yhteistyökumppaneiden ja yhteisöjen merkitys korostuu kiertotaloustoimien käynnistämisessä ja laajentamisessa. Tässä hanketoimijoiden aktiivinen yhteydenpito ja tuen tarjoaminen ovat olleet osaltaan keskeisiä yritysten kehityksen vauhdittajia. Myös ulkoiset vaatimukset, kuten lainsäädännön muutokset, raportointivelvollisuudet sekä erilaisten sertifikaattien ja vastuullisuusraporttien vaatimukset tuovat yrityksille painetta kiertotalouden kehittämiseen. Rahoittajat, investoijat ja asiakkaat edellyttävät entistä useammin konkreettisia vastuullisuustoimia ja niiden järjestelmällistä seurantaa.

Kiertotalouden mukainen toiminta voi lähteä kehittymään monesta näkökulmasta. Esimerkiksi opiskelijoiden myötä kentälle siirtyvä osaaminen tuo uusia näkemyksiä yrityksiin ja opinnoissa voidaankin korostaa kiertotalouden laatua lisäävää vaikutusta. Lisäksi kiertotalouden edistäminen vaikuttaa yrityskuvaan sisäisesti: työnantajakuva, ammattiihminen ja mahdollisuus tehdä arvojensa mukaista työtä motivoivat henkilöstöä. Moni yritys haluaa niin ikään välttää käyttökelpoisen tavaran

poisheittämistä ja tehdä oikein ympäristön ja sosiaalisen kestävyysnäkökulmasta – sillä että ”halutaan toimia oikein” – on arvoa jo itsessäänkin.

Myös kilpailu ja havainnot muiden edistyksellisistä ratkaisuista voivat toimia kannustimina, sillä toimialojen edelläkävijät vetävät muita mukaansa ja vaikuttavat lisäksi usein koko arvoketjunsä toimintaan. Arvoketjut voivat saman toimialan yrityksillä olla osittain samoja, jolloin oppimista tapahtuu arvoketjuissa kaikkiin suuntiin, ja toisaalta vaikuttamista tehdään osin myös yhteistyössä. Lisäksi maailmantilanteen muutokset, kuten materiaalien saatavuus ja ihmisten asenteiden muutos, vauhdittavat yrityksiä etsimään korvaavia ratkaisuja ja kehittämään toimintaansa entistä kestävämmiin.

Yhteenvedonä LapinKIERTO-hankkeen kokemusten perusteella voidaan siis todeta, että kiertotalouden ajurit lappilaisissa pk-yrityksissä ovat moninaisia: ne kumpuavat niin yritysten omista arvoista, taloudellisista realiteeteista, asiakkaiden odotuksista, yhteistyöverkostoista kuin ympäröivän yhteiskunnan muutoksista (kuva 1).

Kuva 1. Kiertotalouden ajureita lappilaisissa pk-yrityksissä.

Osaamisen kehittäminen ja asenteiden muutos

Kiertotalousosaaminen kasvaa tekemällä ja ikiaikainen periaate tekemällä oppimisesta olikin vahvasti läsnä hankkeen toiminnassa. Tämän periaatteen mukainen toiminta voi tuottaa useita etuja, kuten osaamisen tehokkaamman kehittämisen, opitun sisällön paremman vastaavuuden oppimistarpeisiin sekä vahvemman muistijäljen syntymisen, kun käytännön konteksti on jatkuvasti mukana oppimisprosessissa (Reese 2011).

Hankkeen aikana oppilaitoksissa ja yrityksissä kokeiltiin kiertotalouden mukaisia toimintamalleja, joissa oli vahvasti läsnä esimerkiksi lajittelu- ja korjausosaamisen vahvistaminen. Myös opiskelijoille tarjottiin mahdollisuuksia osallistua käytännön projekteihin, joissa he pääsivät harjoittelemaan materiaalien tunnistamista ja uudelleenkäyttöä sekä kehittämään ratkaisuja arjen kiertotaloushaasteisiin. Yrityksissä puolestaan kehitettiin monenlaisia prosesseja, joiden avulla voitiin lisätä resurssitehokkuutta ja vähentää jätteen määrää sekä selvitettiin erilaisia käytäntöjä käsitellä ylijäämää tai jätettä oikeilla periaatteilla. Samalla yritysten osaaminen kiertotalouden ratkaisuihin kasvoi käytännön kokeilujen ja uudenlaisten toimintatapojen myötä.

Yhteisöllisyys ja avoin vuorovaikutus mahdollistivat kokemusten jakamisen, mikä puolestaan auttoi löytämään innovatiivisia toimintatapoja. Oppilaitosten ja yritysten välinen yhteistyö vahvisti ymmärrystä siitä, että kiertotalouden edistäminen vaatii jatkuvaa oppimista ja rohkeutta kokeilla uutta. Varmastikin myös asenteet hieman muuttuivat: kiertotalous on ryhdytty näkemään yhä enemmän avautuvana mahdollisuutena, ei vain velvoitteena. Kokeilujen ja uusien oppien myötä osallistujat kokivat, että kiertotalous voi olla potentiaalia tuoda liiketoimintaan ja arkeen hyötyjä, kuten kustannussäästöjä ja kilpailuetua.

Yhteenvedon voidaan todeta, että osaamisen kehittäminen muodostaa keskeisen tekijän siirryttäessä kohti kiertotaloutta, ja se edellyttää suunnitelmallisia toimenpiteitä sekä koulutusorganisaatioilta että yrityksiltä. Osaamispääoman vahvistaminen niin yksilö- kuin organisaatiotasolla luo perustan muutokselle, ja kiertotalousmyönteisten asenteiden edistäminen on keskeistä onnistumisen kannalta.

Kokeilut yritysrajoissa

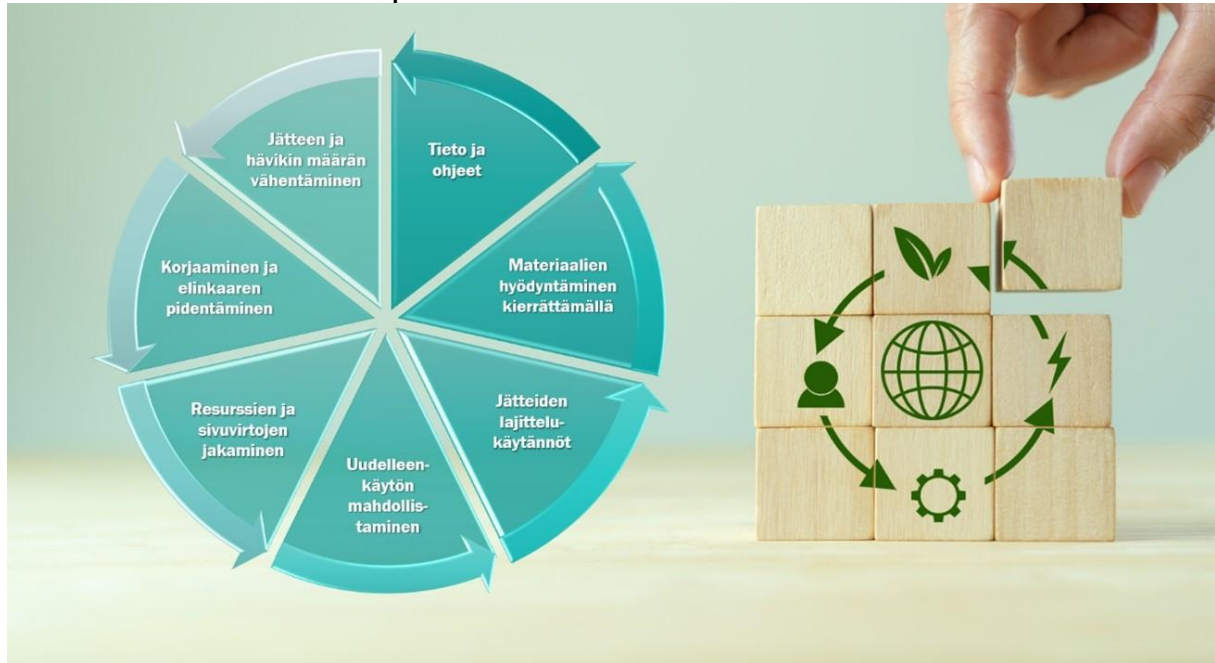
LapinKIERTO-hankkeen ytimessä olivat konkreettiset kokeilut, jotka valottivat kiertotalouden käytännön mahdollisuuksia Lapissa. Hanke pyrki aktiivisesti edistämään kokeilukulttuuria, minkä ytimessä on todettu olevan rohkaisu uudenlaisten toimintatapojen kokeiluihin sekä avoin ja oppimishaluinen yhteistyö organisaatioiden välillä (Kuntaliitto 2017). Yrityksiä ja muita organisaatioita kannustetaan kokeilukulttuurin edistämiseen, koska se luo mahdollisuuksia edistää kilpailukykyä, mahdollistaa luovuutta ja sillä on myös vaikuttavuutta positiivisen työnantajakuvaan muodostumisessa (Walker 2024).

Rakennusalan oppimisympäristössä otettiin muun muassa käyttöön piktogrammijärjestelmä ja uusi lajittelupiste jätehuollon selkeyttämiseksi. Kokeilu paransi merkittävästi lajittelutaitoja, lisäsi kierrätystietoisuutta ja vakiinnutti kestävän kehityksen toimintatapoja oppilaitoksessa. EkooTekoa-tapahtumissa eri toimijat kokoontuivat jakamaan osaamista ja rohkeasti testaamaan uusia ratkaisuja, mikä loi innostavaa pohjaa yhteiselle oppimiselle.

Purkujätteen käsittelyä tarkastelevissa kokeiluissa kehitettiin menetelmiä, joilla rakennus- ja purkumateriaaleja voitiin hyödyntää uudelleen paikallisissa projekteissa, vähentäen turhaa jätettä ja edistäen resurssiviisautta. Kodinkoneiden korjauksen kokeiluissa opittiin, kuinka laitteiden elinkaarta voidaan pidentää pienillä huoltotoimilla ja osaamisen vahvistamisella, ja samalla tarjottiin opiskelijoille arvokkaita käytännön oppimiskokemuksia.

Yhteistyössä kyläkaupan kanssa toteutetussa kokeilussa keskityttiin oppilaitosympäristön kompostointiprosessien kehittämiseen. Kokeilu edisti kestävän toimintakulttuurin vahvistamista, tarjosi opiskelijoille käytännön kiertotalouden taitoja sekä valmensi heitä resurssitehokkuutta painottavaan työelämään. ”Ruokahävikki 0” -kokeilussa puolestaan vahvistettiin hyviä käytäntöjä, kuten alennusten ja hävikkipussien hyödyntämistä kyläkaupassa, edistettiin yhteistyötä ruoka-avustusten osalta sekä biojätteen kompostointia. Kokeilu korosti kestävyyttä niin ekologialla, taloudellisella kuin sosiaalisellakin näkökulmasta. Louen ja Muonion alueilla tehdyssä kokeilussa ylijäämääraaka-aineita jaettiin WhatsApp-ryhmän kautta yrityksille ja tuottajille. Kokeilu osoitti, että sivuvirroille voidaan löytää uusia käyttötapoja, mikä tukee innovaatioita ja parempaa resurssien hyödyntämistä.

Näiden lisäksi hankkeessa toteutettiin lukuisia muita kokeiluita ja muita yhteistyön muotoja, joissa esimerkiksi lajittelun kehittäminen, materiaalien tunnistaminen ja kierrätysmenetelmien kokeilu vahvistivat arjen kiertotalousosaamista niin yrityksissä kuin oppilaitoksissakin. Hankkeen kokeiluissa toteutuneita kiertotalousnäkökohtia on esitetty kuvassa 2. Näissä kokeiluissa opittiin, että pienetkin teot voivat synnyttää suuria muutoksia, kun rohkeus ja yhteistyö kohtaavat – ja yritykset, oppilaitokset sekä muut toimijat löysivät uusia, konkreettisia tapoja tehdä kiertotaloudesta totta Lapissa.

Kuva 2. LapinKIERTO-hankkeessa toteutui monia kiertotalouden teemoja

Yhteistyö ja verkostot – avain vaikuttavuuteen

Kiertotalous rakentuu tehokkaasti verkostoissa. Hankkeen aikana syntyi uusia yhteistyömalleja ja kumppanuuksia, jotka mahdollistavat osaamisen jakamisen ja yhteisten tavoitteiden saavuttamisen. Näistä esimerkkinä ”Kiertokahvit”-hankeyhteistyöfoorumi, jossa eri kiertotalous- ja vähähiilisyys-hankkeet ovat kokoontuneet säännöllisesti. Verkostojen kautta eri toimijat – yritykset, oppilaitokset, järjestöt ja paikalliset yhteisöt – pystyivät yhdistämään voimansa, jakamaan parhaita käytäntöjä ja kehittämään ratkaisuja, jotka olisivat yksintoimien jääneet toteutumatta. Yhdessä tekeminen osoittautui ratkaisevaksi: kukaan ei voi yksin ratkaista kiertotalouden haasteita, mutta yhdessä voimme löytää kestävämpiä

ratkaisuja. Yhteistyö mahdollistaa myös laajemman vaikuttavuuden; kun verkosto kasvaa, myös opit ja innovaatiot leviävät laajemmalle, tuoden kiertotalouden periaatteet osaksi arjen toimintaa Lapissa. Näin jokainen verkoston jäsen voi omalla panoksellaan edistää kiertotalouden tavoitteita ja rakentaa kestävää tulevaisuutta.

Tulevaisuuden suunta

Kiertotalouden matka jatkuu. Hankkeen tulokset luovat pohjaa uusille avauksille ja kehitystyölle niin yrityksissä, oppilaitoksissa kuin koko Lapin alueella. Nyt on tärkeää hyödyntää syntyneitä verkostoja, jakaa kokemuksia ja rohkaista yhä useampia tahoja mukaan muutokseen. Jokainen voi olla mukana rakentamassa kestävämpää huomista, pienin tai suurin teoin – oli kyse sitten uuden kierrätysmenetelmän kokeilusta, yhteisöllisen tapahtuman järjestämisestä tai yrityksen arjen valintojen tarkastelusta. Yhteistyöllä ja jatkuvalla oppimisella voimme varmistaa kiertotalouden juurtumisen osaksi alueen arkea ja edistää kestävää tulevaisuutta Lapissa. Kiertotalous Lapissa syntyy rohkeudesta kokeilla, halusta oppia ja yhteistyöstä yli rajojen. Yhdessä olemme enemmän – ja yhdessä rakennamme kiertotalouden arkea.

Lähteet

Kuntaliitto 2017. Viikon muutosilmiö: Kokeilukulttuuri. Viitattu 14.11.2025
<https://www.kuntaliitto.fi/ajankohtaista/2017/viikon-muutosilmiö-kokeilukulttuuri>

Le, T.T., Behl, A. & Pereira, V. 2022. Establishing linkages between circular economy practices and sustainable performance: the moderating role of circular economy entrepreneurship. *Management Decision*, Vol. 62 No. 8, 2024.

Reese, H. W. 2011. The Learning-by-Doing Principle. *Behavioral Development Bulletin*. Viitattu 14.11.2025
<https://psycnet.apa.org/fulltext/2014-55719-001.html>

Walker, K. 2024. Why Building A Culture Of Experimentation Is Worth The Risk. *Forbes*. Viitattu 14.11.2025

<https://www.forbes.com/sites/karenwalker/2024/10/21/why-building-a-culture-of-experimentation-is-worth-the-risk/>